

PÕLTSAMAA VALLA ARENGUKAVA 2040

SISUKORD

1.	SISSEJUHATUS.....	3
2.	PÖLTSAMAA VALLA STRATEEGIA AASTANI 2040.....	4
2.1.	Põltsamaa valla visioon aastani 2040.....	4
2.2.	Põltsamaa valla missioon ja väärtused.....	4
3.	VALDKONDADE HETKEOLUKORD JA ARENGUEESMÄRGID	5
3.1.	RAHVASTIK.....	5
3.2.	JUHTIMINE.....	5
3.2.1.	Hetkeolukord ning arengu kitsaskohad ja võimalused	5
3.2.2.	Eesmärgid.....	6
3.2.3.	Tegevused ja mõõdikud.....	6
3.3.	ELUKESKKOND (keskkond ja taristu)	7
3.3.1.	Hetkeolukord ning arengu kitsaskohad ja võimalused	7
3.3.2.	Eesmärgid.....	8
3.3.3.	Tegevused ja mõõdikud.....	8
3.4.	HARIDUS	8
3.4.1.	Hetkeolukord ning arengu kitsaskohad ja võimalused	8
3.4.2.	Eesmärgid.....	9
3.4.3.	Tegevused ja mõõdikud.....	9
3.5.	NOORSOOTÖÖ.....	10
3.5.1.	Hetkeolukord ning arengu kitsaskohad ja võimalused	10
3.5.2.	Eesmärgid.....	11
3.5.3.	Tegevused ja mõõdikud.....	11
3.6.	KULTUUR JA VABA AEG	12
3.6.1.	Hetkeolukord ning arengu kitsaskohad ja võimalused	12
3.6.2.	Eesmärgid.....	13
3.6.3.	Tegevused ja mõõdikud.....	13
3.7.	SPORT JA LIIKUMISHARRASTUS.....	14
3.7.1.	Hetkeolukord ning arengu kitsaskohad ja võimalused	14
3.7.2.	Eesmärgid.....	14
3.7.3.	Tegevused ja mõõdikud.....	14
3.8.	SOTSIAALHOOLEKANNE JA TERVISHOID	15
3.8.1.	Hetkeolukord ning arengu kitsaskohad ja võimalused	15
3.8.2.	Eesmärgid.....	16
3.8.3.	Tegevused ja mõõdikud.....	16
3.9.	ETTEVÕTLUSKESKKOND.....	17
3.9.1.	Hetkeolukord ning arengu kitsaskohad ja võimalused	17
3.9.2.	Eesmärgid.....	18
3.9.3.	Tegevused ja mõõdikud.....	18
3.10.	TURISM	19
3.10.1.	Hetkeolukord ning arengu kitsaskohad ja võimalused	19
3.10.2.	Eesmärgid.....	19
3.10.3.	Tegevused ja mõõdikud.....	20

LISAD:

LISA 1. Põltsamaa valla eelarvestrateegia

LISA 2. Hetkeolukorra kirjeldus ja analüüs

1. SISSEJUHATUS

Valla arengukava on tulevikuvaatav ning arengueeldusi ja -vajadusi arvesse võttes pikaajaline strateegiline dokument valla tervikliku arengu suunamiseks. Kokkulepitud strateegiline tulevikuplaan annab omakorda suunised valdkonnapõhiste eesmärkide ja tegevuste kavandamiseks. Arengukava koostati 2018. aastal.

Põltsamaa valla arengukavas püstitatud eesmärged viiakse ellu koostöös volikogu, vallavalitsuse, hallatavate ja valla osalusega olevate asutuste, ettevõtjate ja kolmanda sektori organisatsioonidega.

Käesolevas strateegiadokumendis on kirjeldatud:

- visioon ehk Põltsamaa valla tulevikupilt aastaks 2040;
- missioon ja väärtushinnangud tuleviku eesmärkide poole pürgimisel;
- valdkondade strateegilised eesmärgid koos valdkondade lühikirjelduse, kitsaskohtade, arengueelduste ning eesmärkide täitmiseks vajalike üldiste tegevussuuniste ja mõõdikutega.

Nelja aasta kavandatud investeeringud koos valla finantsnäitajatega on kajastatud eelarvestrateegias, arengukava lisan 1.

Põhjalikum hetkeolukorra kirjeldus ja analüüs on arengukava lisan 2.

Lisan 3 on ära toodud arengukava koostamise käigus korraldatud rahuloluküsitlus ja antud hinnangute kokkuvõte.

Arengukava koostamise peamiseks töövormideks olid 2018. aastal dokumentide analüüs, 9 erineva valdkonna tööseminarid, arengu(visiooni)seminar, 7 erinevat teemaküsitlust ja juhtrühma arutelud. Seminaride käigus arutati läbi vastava valdkonna probleemid ja väljakutsed ning arutati võimalike tegevuste üle. Küsitlused andsid omakorda hinnangu valdkondade arenguvajadustele. Kokku oli seminaridest osavõtnuid 250 ja küsitlustele vastanud 860. Põltsamaa valla visioon valiti välja rahvahääletuse tulemusel (160 vastust). Lisaks oli arengukava tutvumiseks ja ettepanekute tegemiseks avalikul väljapanekul, mille käigus toimusid avalikud arutelud, milles osales kokku 141 inimest.

2022. aastal vaadati arengukava üle ja ajakohastati vajalikud tegevused. Selleks korraldati 36 küsimusega rahvaküsitlus, millele vastas 204 inimest. Küsitluse tulemusi tutvustati volikogu komisjonides ja valdkondlikel seminaridel. Seminaride käigus vaadati üle valdkondade arengueelised, kitsaskohad, eesmärgid ja tegevused kitsaskohtade lahendamiseks. Seminaridel osales kokku 112 inimest.

Arengukava muudatused olid avalikul väljapanekul 13.–28. september. Avalikul väljapaneku käigus laekus 16 ettepanekut, millest aktsepteeriti ja viidi arengukava projekti sisse 12.

Arengukava täitmise tulemuslikkust hinnatakse vallavalitsuse poolt teostatava tegevustulemuste **seire ja hindamisega**, mis on üheks sisendiks valla majandusaasta aruandele, kokkuvõtte arengukava täitmise kohta. Arengukava seire ja hindamine toimub järgmiselt:

- iga-aastaselt hinnatakse tehtud tegevusi ja nende tulemusel saavutatud mõõdikuid. Lisaks pikendatakse eelarvestrateegias käsitletavat perioodi, uuendatakse tulude ja kulude osa koos investeeringute osaga. Vajadusel korrigeeritakse arengukava ja teisi lisasid;
- iga-aastaselt korraldatakse elanike rahuloluküsitlus, et seirata arengukava täitmist.

Arengukava uuendamisel lähtutakse Põltsamaa Vallavolikogu 15.02.2018 määrusest nr 6 „Eelarvestrateegia ja arengukavade koostamise kord“.

2. PÕLTSAMAA VALLA STRATEEGIA AASTANI 2040

2.1. Põltsamaa valla visioon aastani 2040

Põltsamaa vald 2040 on arenev ja uuendustele avatud, soodsa ettevõtluskliimaga, kõrgelt hinnatud elupaik Kesk-Eestis, mille ajalooline keskus on oskuslikult kujundatud turismisihtkoht ning tuntud kui sildade, parkide ja rooside piirkond.

Visioonist lähtuvalt on strateegilisteks eesmärkideks:

- 1. Põltsamaa vald on Kesk-Eesti arengumootor ja tõmbekeskus**, kus on elanikke ja organisatsioone toetavad kvaliteetsed teenused. Valla kogukonnad on aktiivsed ja piirkonnad on turvalised ning tasakaalustatult arenenud head „pesapunumise kohad“. Põltsamaa vald on kõigile meeldiv elukeskkond.
- 2. Põltsamaa vald on ettevõtlust ja ettevõtlikkust väärtustav**. Siin on mitmekesine ettevõtluskeskkond. Ettevõtlust toetab heas korras taristu ning valikuid pakkuv elamufond. Põltsamaa valda tuntakse edumeelse omavalitsusena.
- 3. Põltsamaa vald on rahvusvaheline külastuskoht**, mis on läbimõeldult välja arendatud ning kus pakutakse atraktiivseid turismiteenuseid ja -tooteid.

2.2. Põltsamaa valla missioon ja väärtused

Põltsamaa valla missioon on tasakaalustatult ja jätkusuutlikult arendada valla elu- ja ettevõtluskeskkonda nii, et Põltsamaa vallast saab unistuste paik pere- ja tööeluks ning puhkamiseks ja väärilt vananemiseks.

Meie väärtushinnangud valla juhtimisel ja igapäevasel tegutsemisel on:

Me oleme avatud ja usaldusväärsed partnerid, kes julgevad unistada ja tegutseda suurelt. Oleme alati avatud uutele mõtetele ja valmis koostööks kogukonna, naabrite ning partneritega. Otsuste tegemisel lähtume pikaajalistest strateegilistest plaanidest, näeme suurt pilti ja julgeme olla uuenduslikud.

3. VALDKONDADE HETKEOLUKORD JA ARENGUEESMÄRGID

3.1. RAHVASTIK

Põltsamaa vallas elas Rahvastikuregistri andmetel 01.01.2022. a seisuga 9380 inimest, sh 4678 meest ja 5012 naist.

Elanike arv Põltsamaa vallas on olnud pidevalt languses ning seda eelkõige alaealiste ja tööealiste arvelt. Viimase 5 aastal jooksul, aastatel 2018–2022, on elanike arv vähenenud 477 inimese võrra. Pensionealiste arv on püsinud viimase 5 aasta jooksul suhteliselt stabiilsena, mis viitab rahvastiku vananemisele.

Viimase viie aasta jooksul on Põltsamaa valla iive olnud pidevalt negatiivne. Keskmiselt sünnib aastas 88 inimest ja sureb 146 inimest. Keskmise iive on olnud -58.

Rahvastiku muutusi mõjutab ka inimeste ränne.

3.2. JUHTIMINE

3.2.1. Hetkeolukord ning arengu kitsaskohad ja võimalused

Kohaliku omavalitsuse ülesandeks on korraldada ja juhtida kohalikku elu lähtudes kogukonna vajadustest, piirkonna kitsaskohtadest ja arenguvõimalustest. Seega on valla areng otseselt sõltuv selle juhtimisest.

Põltsamaa valda juhib 21-liikmeline volikogu ja 7-liikmeline vallavalitsus. Volikogus on moodustatud 6 alatist komisjoni: hariduskomisjon, majanduskomisjon, sotsiaalkomisjon, kultuuri- ja spordikomisjon, kogukonnakomisjon, revisjonikomisjon.

Täidesaatvaks organiks on ametiasutusena vallavalitsus, kus 1.09.2022 seisuga töötas 28 ametnikku ja 5 töötajat. Ametiasutus tegutseb kahes erinevas hoones – Põltsamaa linnas Lossi tn 9 ja Puurmani teenuskeskuses. Vallal on kokku 8 hallatavat asutust ning valla asutustes kokku oli 1.09.2022 seisuga 394,15 ametikohta.

Põltsamaa vald on ainuosanik äriühingus OÜ Põltsamaa Vallavara ja suurosanik (97,98%) osäühingus Põltsamaa Vesi OÜ, lisaks sellele on valla poolt asutatud SA Põltsamaa Sport ja SA Põltsamaa Tervis. Valla osalusega asutustes oli 1.09.2022 seisuga 62 töötajat.

Vald on liige mitmetes organisatsioonides ja omab erinevaid rahvusvahelisi sõprussuhteid.

Valdkonna kitsaskohad:

- maksumaksjate ja elanike arvu vähenemine ning rahvastiku vananemine = vähenevad ressursid, raskendatud teenuste tagamine, kasvavad (sotsiaal)teenuste vajadused;
- elanike rahuloluküsitluse põhjal pigem ei olda teenustega rahul;
- ebaühtlane kogukonnatunnetus;
- nõrk seos valdkondade tegevuste ja arengukavade vahel, puuduvad kokkulepped valdkondlike eesmärkide osas;
- väikekeskuste arendamise võimalused on vähesed.

Valdkonna arengueeldused:

- välja töötatud kohaturunduse kontseptsioon („Põltsamaal on põnev“);
- kogukonnatunde arendamise kogemus;
- väljakujunenud valdkondlikud toimivad süsteemid, tugev kolmas sektor ja koostöövõrgustik.

3.2.2. Eesmärgid

- püsiv elanike arv;
- noorenev elanikkond, haridustaseme tõus;
- avatud, kaasav ja koostööle orienteeritud juhtimine;
- pakutavad teenused vastavad vajadustele, on kvaliteetsed ja kõigile lihtsasti kättesaadavad;
- toimiv valdkondadeülene koostöö valla siseselt (kokkulepped, ühised eesmärgid);
- tulemuslik koostöö naaberomavalitsustega, sõprusomavalitsustega (ühisprojektid, kompetentside jagamine).

3.2.3. Tegevused ja mõõdikud

Kitsaskohtade leevendamiseks ja eesmärkide täitmiseks **vajalikud tegevused:**

- teenuste ajakohastamine (s.h e-teenuste arendamine), vajaduspõhine ümberkorraldamine;
- tugiteenuste keskne korraldamine;
- koostöö arendamine teenuste korraldamisel ja taristu arendamisel;
- avalikkuse pidev informeerimine (kommunikatsiooni juhtimine, infokanalite mitmekesistamine);
- koostöö tõhustamine erinevate organisatsioonide, riigi ja omavalitsustega (sh rahvusvahelisel tasandil);
- valla organisatsioonide arendamine, spetsialistide kompetentsuse tõstmine, meeskonna ja erialaste koostöö korraldamine;
- valdkondade edendajate tunnustamine;
- valla kui terviku turundamine, kohaturundusstrateegia elluviimine;
- valdkondlike arengukokkulepete sõlmimine;
- valla osakondade ja allasutuste vahelise koostöö tõhustamine;
- väikekeskuste arendamine;
- kõiki huvigruppe kaasav läbipaistev otsustus- ja juhtimismudel.

Mõõdikud

Näitaja	Seis 2021	Sihiväärtus
Elanike arv	9380	Säiliv
Valdkondlike arengukokkulepete sõlmimine (seminarid, valdkonna arengukavad)		Toimiv
Koostööprojektid ja ühistegevused naaberomavalitsuste, riigi jt organisatsioonidega	2	Säiliv
Töötajate (valla ameti-, all- ja osalusega asutuste) osakaal tööealisest elanikkonnast, %	8%	Säiliv
Maksumaksjate osakaal tööealisest elanikkonnast, %	75%	Säiliv
Vallas toimuvate suurürituste (500+ külastajat) arv	5	5 üritust aastas
Vallas toimuvad üle-eestilise tähtsusega sündmused	1	3 üritust aastas
Uute arendatud teenuste /e-teenuste arv		Vähemalt 2 aastas
Kolmanda, era- jm sektoriga koostöös arendatud teenuste, ellu viidud projektide, tegevuste arv		Suurenev
Avalike arutelude, hääletuste, küsitluste arv	5	Säiliv
Kaasava eelarve ettepanekute arv	12	15
Kohaturundusstrateegia alusel ellu viidud kampaaniate/algatuste arv		5

Vallavalitsus ametiasutusena rakendab „Peresõbraliku tööandja ¹ “ meetmeid organisatsioonikultuuri arendamiseks	Hõbe tase	Kuld tase
Arenguvestlused asutuste juhtidega ja organisatsioonisiselt	100%	kõigiga
Valla juhtide kohtumised piirkondade elanikega (sisendiks arenguvajadustele, tagasiside andmiseks senitehtule)	1	Vähemalt 1 kord aastas
Elanikkonna rahulolu teenustega (valdkondade ülene koondhinnang), %	45%	Suurenev

* Rahuloluküsitluse põhjal 5-palli skaalal hinde 4 või 5 andnute osakaal kõigist vastanutest

3.3. ELUKESKKOND (keskkond ja taristu)

3.3.1. Hetkeolukord ning arengu kitsaskohad ja võimalused

Põltsamaa valla elu- ja looduskeskkond on mitmekesine. Erinev vahelduv maastik Eesti ühtede viljakaimate põldudega, suurte metsamassiivide (44% kogu valla pindalast) ja märgaladega. Elamispiirkonnad jagunevad tihe- ja hajaasustatud aladeks, kus on 1 linnaline keskus, 3 alevikku ning 58 küla. Kogu valla asustustihedus oli 1.01.2022 seisuga 10,5 inimest/km² (Eesti keskmine 29,4 in/ km²).

Vallale kuulub 310 km teid, millest 128 km on maanteed ja 60 km tänavad ning lisaks on valla hooldada ja hallata ca 125 ha haljasalaid (sh 7 parki).

Valla omandis on erinevad avalikus kasutuses olevad hooned (sh koolid, lasteaiad, spordihooned, hooldekodu jne), mitmed erinevad rajatised (spordi- ja mänguväljakud jpm) ja elamispiinnad.

Valdkonna kitsaskohad:

- Tallinn-Tartu kiirtee ebaselge mõju piirkonna arengule;
- avalikud teenusehooned (s.h haridusasutused) on osaliselt amortiseerunud;
- jalgratta-jalgteede puudus vajalikel lõikudel ning kus toetuse saamine väikese kasutajate hulga tõttu on raskendatud;
- taristu arendamist ja ülalpidamist mõjutavad ehitus- ja energiahinnad;
- parkide, haljasalade ja kalmistute arendamine ja hooldamine. Ohtlikud puud, lagunevad rajatised, müürid jms;
- üüripindade vähesus, elamispindade puudus;
- pargid ja mälestised vajavad investeringuid.

Valdkonna arengueeldused:

- maavarade olemasolu piirkonnas;
- gaasitrassi kasutamise potentsiaal;
- kaunis looduskeskkond;
- logistiliselt hea asukoht;
- arenev ettevõtluskeskkond;
- arenevad energiasäästlikud lahendused;
- uued arendused – veelauakeskus, linnus, lasteaid, keskväljak jpm;

¹ Sotsiaalministeeriumi ja tema partnerite poolt Euroopa Sotsiaalfondi toel **peresõbraliku tööandja määrgise mudel**, <https://www.tooelu.ee/et/Tooandjale/Tootamist-toetavad-tegevused/Peresobralik-tooandja/Peresobraliku-tooandja-margis/Peresobraliku-tooandja-margise-programm>

3.3.2. Eesmärgid

- Põltsamaa vallas on turvalised liikumisvõimalused.
- Põltsamaa vallas on hooldatud, ajakohased ehitised ning vajadusele vastavad ajakohased side- ja kommunikatsioonivõimalused.
- Põltsamaa vallas on välja arendatud optimaalne elamufond koos uusarendatud kortermajadega.

3.3.3. Tegevused ja mõõdikud

Kitsaskohtade leevendamiseks ja eesmärkide täitmiseks **vajalikud tegevused:**

- valla rajatiste, hoonete, teede ja tänavate ehitus-, remondi- ja hooldustööde õigeaegne ja vajaduspõhine tegemine, hoonete energiatõhususe parendamine;
- tänavavalgustuse arendamine;
- karmimate meetmete rakendamine tühjalt seisvatele korteritele, hooldamata kinnistute ja „kolemajadele“ hooldamisvajadusele tähelepanu juhtimine;
- ettevõtluse ja elamumajanduse arenguks valmiduse loomine läbi taristu arendamise – potentsiaalsete piirkondade kaardistamine, planeeringute algatamine, rendipinnad, üürimajad, jne;
- parkide, kalmistute, matkaradade ja haljasalade hooldamine ja arendamine;
- kergliiklusteede võrgustiku laiendamine ja piirkondade keskusega ühendamine;
- rohetaristu arendamine ja elurikkuse säilitamine;
- puhkealade ja keskväljakute korrastamine ja arendamine;
- mänguväljakute atraktsioonide mitmekesistamine (erinevatele vanusegruppidele);
- tänavamööbli vajaduspõhine uuendamine ja täiendamine.

Mõõdikud

Näitaja	Seis 2021 (aastas)	Sihtväärts
Teede ja tänavate rekonstrueerimine, km	7,68	5 / 5 a jooksul
Jalgratta- ja jalgteede ehitamine, km	0,15	5 / 5 a jooksul
Kõnniteede olukorra parendamine, km	0,35	5 / 5 a jooksul
Tänavavalgustuse rekonstrueerimine ja rajamine, tk	300	30 / 3 a jooksul
Eluruumide kohandamine ja remont, tk	0	1 aastas
Haljasalade, parkide ja puhkealade hooldamine, ha	125	125 aastas
Vabade pakutavate elamukruntide arv, tk	4	50/ 5 a jooksul
Algatatud planeeringud	1	1/aastas
Tolmuvabakattega teede ja tänavate rahulolu*, %	mõõtmata	suurenev
Kõnniteede, jalg- ja jalgrattateede rahulolu*, %	mõõtmata	suurenev
Kruusateede rahulolu*, %	mõõtmata	suurenev
Tänavavalgustuse rahulolu*, %	55%	suurenev

* 2022 aastal läbi viidud rahulolu küsitluse põhjal 5-palli skaalal hinde 4 või 5 andnute osakaal kõigist vastanutest

3.4. HARIDUS

3.4.1. Hetkeolukord ning arengu kitsaskohad ja võimalused

Põltsamaa vallas on kokku neli haridusasutust, neist kaks kooli (üks põhikool ja üks põhikool-gümnaasium), kaks lasteaeda. Kokku oli haridusasutustes 10.09.2022. a 437 last ja 909 õpilast. Väljaspool valda munitsipaal-, riigi- ja erakoolides õpib 143 õpilast. Koolid ja lasteaiad on omanäolised ning igaüks on leidnud oma eripäraseid võimalused hariduse pakkumiseks. Palju tehakse projekte toetamaks õpilaste arengut ja mitmekesistamaks õppetegevust.

Valdkonna kitsaskohad:

- õpilaste arvu vähenemine;
- kvalifitseeritud õpetajaskonna vähesus;
- tugiteenuste kättesaadavus kõikides haridusastmetes (eelkõige alushariduses);
- koolitee turvalisus – jalgteede puudumine ja koolitranspordi vähene paindlikkus;
- mõned õppehooned on kehvast seisust ja amortiseerunud;
- koostöö erinevate huvigruppide ja asutuste vahel ei ole piisav;

Valdkonna arengueeldused:

- arenev õpikeskkond;
- valmidus osaleda projektides;
- piisav haridustaristu;
- ellu viidud haridusreform.

3.4.2. Eesmärgid

- õpilaste arv põhikoolis on stabiilne ja gümnaasiumiastmes suurenenud;
- õpilaste vajadustest ja võimetest lähtuv kaasav, professionaalne, motiveeritud ja ühtlase tasemega õpe;
- tugiteenuste kättesaadavus on paranenud;
- õpikeskkond on ajakohane ja turvaline;
- ruumide riskasutus (Põltsamaa Ühisgümnaasium (PÜG); muusikakool, spordikool);
- motiveeritud ja kvalifitseeritud personal;
- Põltsamaa vallas on säilinud gümnaasiumiharidus;
- 95% valla gümnaasiumis õppivatest noortest õpib PÜGis.

3.4.3. Tegevused ja mõõdikud

Kitsaskohtade leevendamiseks ja eesmärkide täitmiseks **vajalikud tegevused:**

- gümnaasiumiastmele hariduse valikuvõimaluste laiendamine ja tugevdamine, väljundi leidmine ja turundamine;
- tihe koostöö eri asutuste vahel, et leida igale lapsele tema arenguks parim keskkond, õpe ja vajalikud tugiteenused (sh varajasele märkamisele keskendumine);
- elukestva õppe propageerimine;
- spetsialistidele motiveeriva palga maksmine, motivatsioonipaketid;
- transpordivõrgu korrastamine, turvalised jalgteed ja nõudetranspordi tagamine;
- lapsevanemale info kättesaadavuse, koolituste ja individuaalse nõustamise tagamine;
- vajadustest lähtuva ajakohase taristu, inventari ja personali tagamine;
- formaal- ja huvihariduse loimumine;
- ettevõtlikkuse õpe kõikidesse kooliastmetesse.

Mõõdikud

Näitaja	Seis 2021	Sihtvääratus
Õpilaste arv valla haridusasutustes	1384	
lasteaed	473	säiliv
põhikool	792	säiliv
gümnaasium	119	suurenev
Teiste omavalitsuste õpilaste osakaal valla haridusasutustes %	7,6	
lasteaed	4,9	säiliv
põhikool	7,4	säiliv

gümnaasium	16,8	suurenev
Teistes omavalitsustes õppivate Põltsamaa valla õpilaste osakaal valla õpilastest%	14%	vähenev
Edasiõppijate osakaal põhikooli lõpetajate koguarvust %	99%	100%
Klassikursuse kordajate % põhikooli õpilastest	0,1%	0
Gümnaasiumi lõpetajate osakaal gümnaasiumiõppes alustanutest %	100	säiliv
Karjäärinõustamist saanud õpilaste arv		
põhikooli 7.–9. klass	100%	100%
gümnaasium	100%	100%
Ettevõtlusõppe programmides osalenud õpilaste arv (osakaal)		
lasteaed	mõõtmata	100%
põhikool	mõõtmata	100%
gümnaasium	mõõtmata	100%
Kvalifikatsioonile vastavate õpetajate poolt täidetud ametikohtade arv, %	86%	suurenev
Tugispetsialisti palga alammäär keskmise palga % õpetajate töötasu alammäärast	100%	säiliv
Koolitranspordi ja koolitee ohutuse rahulolu*, %	57%	suurenev
Hariduse kättesaadavuse ja kvaliteediga (erinevate astmete lõikes) rahulolu*, %	57,5%	suurenev
Uuendatud ja parendatud haridustaristu objektid	2	säiliv
Turvalised ühendused haridusasutuste ümbruses	0	suurenev
Tugiteenuste koordineeritud kättesaadavus kõikides haridusastmetes	mõõtmata	100%
Hariduslinnaku teenuste arv	3	5

* 2022 läbi viidud rahulolu küsitluse põhjal 5-palli skaalal hinde 4 või 5 andnute osakaal kõigist vastanutest

3.5. NOORSOOTÖÖ

3.5.1. Hetkeolukord ning arengu kitsaskohad ja võimalused

Põltsamaa vallas tegutseb üks noortekeskus, mis asub Põltsamaa linnas. Muudes suuremates keskustes pakuvad noorsootöövõimalusi koolid ja külaseltsid. Kõikides Põltsamaa valla koolides töötavad huvijuhid. Ringid tegutsevad koolide, külaseltside, Põltsamaa kultuurikeskuse, Pajusi rahvamaja ja Puurmani rahvamaja juures. Huviharidust pakuvad Põltsamaa Muusikakool, Põltsamaa Kunstikool ja Põltsamaa Spordikool. Suviseid noortelaagreid korraldavad mitmed asutused ja organisatsioonid.

Valdkonna kitsaskohad:

- noorsootöö liigne projektipõhisus;
- noorsootöötajate madal töötasu;
- noorsootöötajate koolitus- ja nõustamiskava puudumine;
- teatud valdkondades (LTT - loodus-, teadus- ja tehnoloogia, isamaaline kasvatus, MONO) noorsootööspetsialistide puudus;
- erinevatele huvigruppidele (riskirühma noored) suunatud huvitegevuse puudumine;
- avatud noorsootöö ebapiisav kättesaadavus maapiirkondades;
- noorte vähene huvi valla asjades kaasa rääkida;
- noorte volikogu ei tegutse aktiivselt;

- noorte vähene huvi vabatahtliku töö vastu ja ettevõtlikkuse madal tase;
- noorte vähene võimalus saada töökogemust (puuduvad malevad, vähe töölaagreid);
- rahvusvahelise noorsootöö võimaluste vähene kasutamine;
- noorteinfo ei ole piisavalt nähtav ja kättesaadav;
- vähene mitteformaalse noorsootöö arvestamine formaalhariduses;
- riskirühma noortele suunatud sotsiaalprogrammide kui mõjutusvahendite puudumine;
- ressursside vähesus noorte vaimse tervise toetamiseks.

Valdkonna arengueeldused:

- noorsootöölase kompetentsikeskuse olemasolu Põltsamaa noorte- ja elukestva õppe keskuse näol;
- noorsootöö toimimine valla suuremates keskustes;
- tugevate huvikoolide olemasolu;
- kogemus väliskoostöö projektide elluviimisel;
- toetusmeetmed noortele suunatud projektide elluviimiseks.

3.5.2. Eesmärgid

- Noorte suurem aktiveerimine, kuulamine ja kaasamine (sh tõrjutud noorte osas) on hästi toimiv;
- noorsootöö võimalused on mitmekesised ning kõigile kättesaadavad;
- tagatud on avatud noorsootöö võimekuse suurendamine, noorsootöö tegijate motiveerimine ja projektipõhisuse vähendamine kindla rahastuse tagamisega.

3.5.3. Tegevused ja mõõdikud

Kitsaskohtade leevendamiseks ja eesmärkide täitmiseks **vajalikud tegevused:**

- noorsootöö rahastuse stabiilsemaks muutmine valla eelarves;
- noorsootöötajate palkade motiveerivale tasemele viimine;
- noorsootöötajate koolitus- ja nõustamiskava koostamine;
- noorte otsustusprotsessidesse kaasamine, sh noorte volikogu tööle rakendamine;
- pidev noorsootöö tegevuste monitoorimine, et selgitada välja noorte huvid ja kõrvaldada takistused huvihariduses ja huvitegevuses osalemisel;
- noorte kaasamine vabatahtlikku töösse ja praktilise töökogemuse pakkumine (nt õpilasmalev); noorte omaalgatuse toetamine;
- suurema tähelepanu suunamine erivajadusega, tõrjutusriskis ja käitumisraskustega noorte huvitegevusele;
- noortekeskuse töö parem korraldamine, sisutegevuste ja mitmesuguste teenuste arendamine;
- karjäärinõustamise tagamine noortele – tutvumine ettevõtetega, ettevõtlusõpe, kohtumised spetsialistidega jne;
- aktiivne koostöö sotsiaal-, haridus- ja kultuurivaldkonna vahel noorte kaasamiseks ning noorsootöölase ümarlaudade korraldamine;
- noortele suunatud info suunamine õigetes kanalites, et info oleks noortele kättesaadav; veebilehe uuendamine; huvitegevuse veebikodu loomine;
- huvitegevuse mitmekesistamine, ruumide kasutuse efektiivistamine;
- formaal- ja mitteformaalhariduse lõimimine;
- riskirühmade ennetustöö tõhustamine.

Mõõdikud

Näitaja	Seis 2021	Sihtväärtus
Noorsootööle kuluvate vahendite hulk vallaeelarvest %	4%	suurenev
Noorsootööalased ümarlauad	2	3
Huviharidusse kaasatud noorte arv	328	suurenev
Huvitegevusse kaasatud laste ja noorte arv (% koguarvust)		
7–19-aastased	62,79	suurenev
Huviringide arv	130	säiliv
Noortele suunatud ürituste arv vallas (väljaspool koole)	52	suurenev
Noortele suunatud tervisedenduslike ürituste arv	57	suurenev
Noorteorganisatsioonide töösse kaasatud noorte arv	111	suurenev
Kolmanda sektori töösse kaasatud noorte arv	12	suurenev
Vabatahtlikus töös osalenud 10–26-aastaste noorte arv	152	suurenev
Noorsootöötajate keskmise palga % õpetajate töötasu alammäärast	88	suurenev
Huvikoolide õpetajate keskmise palga % õpetajate töötasu alammäärast	94	suurenev
Noortele korraldatud koolituste arv	36	suurenev
Riskirühma (tõrjutud, käitumisraskustega ja erivajadustega, NEET) noortele suunatud projektide arv	0	suurenev
Rahulolu noorsootöö võimalustega (huviharidus, huvitegevus, noortekeskuse tegevus)*, %	67%	suurenev
Rahulolu noorteinfo kättesaadavusega *,%	25%	suurenev

* 2022. aastal korraldatud rahuloluküsitluse põhjal 5-palli skaalal hinde 4 või 5 andnute osakaal kõigist vastanutest

3.6. KULTUUR JA VABA AEG

3.6.1. Hetkeolukord ning arengu kitsaskohad ja võimalused

Põltsamaa valla hallatavad kultuuriasutused on Põltsamaa Kultuurikeskus (mis haldab ka Puurmani ja Pajusi rahvamaju) ja Põltsamaa Raamatukogu. Valla suurim kultuuriasutus on Põltsamaa Kultuurikeskus. Põltsamaa Raamatukogu tegutseb linnas koos kolme haruraamatukoguga (Adaveres, Aidus, Puurmanis) ja kolme välisteeninduspunktiga (Lustiveres, Pajusis, Tapikul).

Põltsamaa Raamatukogu täidab ka maakonnaraamatukogu ülesandeid Jõgevamaal.

Põltsamaa vallas toimub aktiivne külaliikumine. Külaseltsid korraldavad erinevaid kultuuri- ja spordisündmusi, haldavad hooneid ja pakuvad teenuseid. Külaseltsid panustavad aktiivselt kogukonna elukeskkonna parendamisse ja arengusse.

Põltsamaa lossikompleksis tegutseb Põltsamaa muuseum, Veinikelder, käsitöökojad, kompleks on külastuskeskusena olnud aktiivses arendustegevuses. Lossihoov on piirkonna üks peamisi sündmuskorralduspaiku. Uuenenud keskus avatakse 2023. aastal.

Kultuuriasutused on valla edasisel arengul olulised ühistegevuse ja vaba aja tegevuste pakkumisel.

Valdkonna kitsaskohad:

- suuremate (tunnus-) ürituste vähesus;
- olemas palju erilisi kohti, mida ei ole vääriliselt (temaatiliselt, loovalt) ära kasutatud;
- passiivsed elanikud;
- hilisõhtutel vaba aja tegevuste (klubid, kino vm) puudumine;

- kultuuritöötajate palgad ei ole motiveerivad;
- kultuurirajatiste erinev seisukord ning ebaühtlased majandamispehõhimõtted eri piirkondades.

Valdkonna arengueeldused:

- traditsioonid, ajalugu, keskne asukoht Kesk-Eestis;
- ühtlustatud ülevallaline kultuurijuhtimine ning aktiivsed külaseltsid;
- Põltsamaa lossikompleksi baasil uuenev ja laienev külastuskeskus;
- heas korras kultuurirajatised;
- palju kultuuriüritusi.

3.6.2. Eesmärgid

- Põltsamaa valla elanikud on kaasatud, aktiivsed ja huvitatud kultuurielus osalema ja panustama.
- Teenuste pakkumine, sündmuskorraldus vastab elanike ootustele ja on mitmekesine.
- Kultuurirajatised on majanduslikult mõistlikult hallatud, juhitud ja tegevustega täidetud.
- Toimiv partnerlus ja teenuste arendamine ning korraldamine era- ja kolmanda sektoriga.
- Raamatukogud toimivad ajakohaste teabe- ja vaba aja keskustena.
- Säilitatud ja väärtustatud on kultuuritraditsioonid ning valla ajalooline pärand.

3.6.3. Tegevused ja mõõdikud

Kitsaskohtade leevendamiseks ja eesmärkide täitmiseks vajalikud tegevused:

- kultuuriasutuste omavahelise tiheda koostöövõrgustiku loomine, ümarlaudade ja ühiskoolituste korraldamine ning ühise konkreetse kultuurikalendri väljaarendamine;
- kultuuriasutuste arendamine tänapäevastes tingimustes heatasemeliste kultuurisündmuste ja mitmekülgse huvitegevuse korraldajateks;
- traditsiooniliste ürituste tagamine ja edasi arendamine, tunnusürituse leidmine;
- sündmuste ühisturundamine, külaseltside jt kodanikualgatuste kaasamine sündmuste korraldamisse;
- Põltsamaa linnusest temaatilise terviku moodustamine ja teenuste arendamine;
- ringijuhtide töö tasustamise ühtlustamine;
- kultuuriasutuste ja haruraamatukogude juhtimispehõhimõtete ja teenuste arendamine.

Mõõdikud

Näitaja	Seis 2021	Sihtväärtus
Kultuurivaldkonnale kuluvate vahendite hulk valla eelarvest %	8%	suurenev
Toimunud kultuurialaste asutuste ja MTÜde ümarlaudade arv	0 (koroona-aasta)	2 aastast
Korraldatavate kultuuri- ja vaba aja ürituste arv	150 (koroona-aasta)	säiliv
Üle 1000 külastajaga suurürituste arv	2	3 aastast
Üle 500 külastajaga ürituste arv		10 aastast
Üleriigiliste meediakajastuste arv (Postimees, Päevaleht)	20	suurenev
Vaba aja ja kultuuriüritusi külastanute arv	17 000	suurenev
Põltsamaa linnusega seotud ürituste arv aastast	20	suurenev
Täiskasvanute huvitegevuses osalejate arv	300	suurenev
Üle-Eestilise laulu- ja tantsupeo protsessis osalevate kollektiivide ja pidudel osalejate arv	22/313	säiliv
Kultuuritöötajate keskmise palga % kultuuritöötajate riikliku töötasu alammäärast	70	suurenev
Raamatukogu lugejate arv	2855	suurenev
Raamatukogu laenutuste arv	97 105	suurenev

Kultuurivõimaluste kättesaadavuse* %	61%	suurenev
Kultuurivõimaluste kvaliteediga rahulolu* %,	70%	suurenev

* 2022 aastal korraldatud rahuloluküsitluse põhjal 5-palli skaalal hinde 4 või 5 andnute osakaal

3.7. SPORT JA LIIKUMISHARRASTUS

3.7.1. Hetkeolukord ning arengu kitsaskohad ja võimalused

Põltsamaa vallas juhitakse sporditegevust läbi SA Põltsamaa Sport (sh spordikool), kes haldab Felixhalli, Pisisaare Spordikeskust, ujulat jm rajatisi. Lisaks tegutsevad vallas aktiivselt spordiklubid ja

-ühendused, kelle tegevust toetatakse valla eelarvest. Organiseeritult tegeletakse 20 spordialaga ja tegevused on suunatud erinevatele vanusegruppidele. Aktiivsete harrastajate arv on üle 600 ja on kasvamas. Noortesporti järjepidev arendamine on andnud häid tulemusi ja mitmed sportlased on leidnud väljundi tippporti. Piirkonnas toimub üle 120 spordi- ja liikumisharrastusürituse, millest enamus on suunatud kohalikule elanikule. Head sportimisvõimalused on olemas aasta ringi ning piirkonnas on küllaldaselt erinevaid spordiobjekte ja eriilmelisi sportimispaiku. Oluline sündmus on huvihariduse mess, mis koondab kokku kõik piirkonna huvihariduse ja huvitegevuse pakkujaid ja selle tulemusel on sportimisvõimaluste teadlikkus ja spordiringides osalevate laste arv kasvanud.

Valdkonna kitsaskohad:

- spordikooli, spordiklubide ja haridusasutuste omavaheline koostöö on vähene;
- puudub ühtne inforuum üritustest ja treeningutest teavitamiseks;
- ebapiisav investeerimine sporditaristusse;
- suurte spordiürituste vähesus;
- rahvaspordiürituste puhul puudub mitmekesisus (kõik sihtrühmad ei ole kaasatud);

Valdkonna arengueeldused:

- spordikooli, kvalifitseeritud treenerite ja aktiivsete spordiklubide olemasolu;
- mitmekülgne sporditaristu, sh kergliiklusteed, terviserajad ja neid toetav looduslik keskkond (jões, mägi, järved);
- uute objektide valmimine (WPark, Kuningamäe õppenõlv);
- traditsiooniliste spordiürituste korraldamine;
- spordiürituste kalendri olemasolu;
- kohalike tuntud sportlaste kaasamine spordi- ja liikumisharrastuse propageerimisse.

3.7.2. Eesmärgid

- Põltsamaa vallas on terved, aktiivsed ja sportlikud elanikud ja selleks on loodud igakülgsed võimalused – väljõusaalid, matkarajad, suusarajad, spordiüritused;
- Hästi toimiv erinevate spordiga tegelevate organisatsioonide omavaheline koostöö.
- Spordirajatised on hooldatud, uuendatud ja tegevustega sisustatud.

3.7.3. Tegevused ja mõõdikud

Kitsaskohtade leevendamiseks ja eesmärkide täitmiseks **vajalikud tegevused:**

- ühtse inforuumi (Põltsamaa spordi veebikeskkonna) loomine;
- spordiorganisatsioonide, haridusasutuste ja vabatahtlike omavahelise tiheda koostöövõrgustiku arendamine, sh spordialaste ümarlaudade korraldamine;
- spordivaldkonna turundamine (sh läbi saavutuste ja võimaluste) ja lisarahastuse leidmine;

- valdkonna tublimate tunnustamine;
- sihtgruppide ja nende vajaduste kaardistamine;
- rahvaspordiürituste mitmekesistamine;
- noortele huviharidust pakkuvatesse paikadesse transpordi korraldamine;
- spordirajatiste järjepidev arendamine;
- liikumisharrastust soodustavates tegevustes ja programmides osalemine.

Mõõdikud

Näitaja	Seis 2021	Sihtväärtused saavutada 5 aasta jooksul
Spordivaldkonna tegevuste rahastamine valla eelarvest %	3	suurenev
Spordivaldkonna investeeringud (summa)		suurenev
Spordi- ja liikumisharrastuse (tervisedendus) ürituste arv	105	säiliv
Põltsamaa vallas toimunud üleriigilise tähtsusega spordisündmuste arv	2	suurenev
Treeningtegevuses osalevate noorte arv	280	suurenev
Treeningrühmade arv	23	suurenev
Kvalifitseeritud treenerite arv	11	suurenev
5 kategooria treenerite keskmise palga osakaal õpetajate töötasu alammäärast	100%	säiliv
Spordirajatiste (Felixhall, Pisisaare spordikeskus) külastuste arv	19 000	suurenev
Spordialade arv, milles korraldatakse valla meistrivõistlusi	8	säiliv
Uuendatud, rajatud spordirajatiste arv	1	säiliv
Spordivõimaluste kättesaadavuse rahulolu* %	mõõtmata	suurenev
Spordivõimaluste kvaliteediga rahulolu* %	mõõtmata	suurenev

* 2022 korraldatud rahuloluküsitluse põhjal 5-palli skaalal hinde 4 või 5 andnute osakaal

3.8. SOTSIAALHOOLEKANNE JA TERVISHOID

3.8.1. Hetkeolukord ning arengu kitsaskohad ja võimalused

Põltsamaa Vallavalitsus osutab abivajajatele toimetuleku parandamiseks erinevaid sotsiaalteenuseid ning maksab sotsiaaltoetusi.

Põltsamaa vallas tegutseb 6 hoolekandeesutust, neist kaks on valla omandis (Põltsamaa valla päevakeskus, SA Põltsamaa Tervis). Põltsamaal paikneb SOS lasteküla kolme peremajaga.

Valla elanikele on tagatud esmatasandi tervishoiuteenused uutes, 2019. aastal valminud tänapäevastes ruumides. Põltsamaa Perearstikeskus asub Lossi tn 49 ruumides, kus töötab 5 perearsti. Lisaks on perearstikeskused Adaveres ja Puurmanis. Lisaks töötavad Põltsamaa vallas silmaarst, hambaarstid, proteesijad ja massöörid.

Suurim arendustegevus sotsiaalvaldkonnas on hetkel uue ajakohase kõigi mugavustega 60-kohalise üldhooldekodu käivitamine.

Valdkonna kitsaskohad:

- sotsiaalteenuste valik ei ole piisav ja ei kata ära kõiki vajadusi (vähene transpordi kättesaadavus);
- eluruumi tagamise teenuse osutamiseks vajalike eluruumide arv on piiratud, neist enamik vajab renoveerimist;
- valla eestkostetavate suur arv;
- vähene ennetustöö ja tervislike eluviiside järgimine;

- spetsialistide vähesus;
- alaealistele õigusrikkujatele suunatud sotsiaalprogrammide vähesus;
- kolmanda sektori vähene kaasatus sotsiaalvaldkonnas ja tervisedenduses;
- sotsiaalsetest pingetest (vaimse tervise halvenemine, töötus, alkoholism, madalad sissetulekud jm) tulenev haigestumiste kasv ja sellega kaasnev alkoholismi levik;
- puuetega inimestele vähene ligipääsetavus (invaparkimise, kaldteede, liftide puudumine, kõrged äärekivid jms).

Valdkonna arengueeldused:

- väljakujunenud sotsiaalhoolekandesüsteem ja tugivõrgustik;
- vallas on eluruume, mida saab renoveerimise järgselt kasutada eluruumi tagamise teenuse osutamiseks;
- mitmekesiste teenustega hoolekande- ja tervishoiuasutuste olemasolu;
- valla elanikele on tagatud esmatasandi jm tervishoiuteenused;
- päevakeskuse kompetents ja ruumid erinevates piirkondades.

3.8.2. Eesmärgid

- Põltsamaa vallas on välja arendatud abivajajate vajadustele vastav sotsiaalhoolekande taristu ja kvaliteetsed sotsiaalteenused;
- Põltsamaa vallas on tagatud erivajadustega laste ja abivajavate perede varajane märkamine, nende arenguvajaduste toetamine ja perede nõustamine;
- Põltsamaa vallas toimib teenuste osutamisel tõhus koostöö kolmanda sektoriga jt partneritega;
- Põltsamaa vallas on ajakohane tervishoiutaristu, vald väärtustab ja toetab tervislikke eluviise;
- Avalik linnaruum ja teenuste osutamise ruumid on ligipääsetavad erivajadustega inimestele.

3.8.3. Tegevused ja mõõdikud

Kitsaskohtade leevendamiseks ja eesmärkide täitmiseks vajalikud tegevused:

- sotsiaal- ja tervishoiuteenuste täiustamine ja mitmekesistamine vastavalt muutuvatele vajadustele;
- munitsipaal- ning sotsiaalelamispindade renoveerimine ja uute rajamine;
- ennetav töö ja rehabilitatsioon abivajajatega ning erinevate sihtrühmade nõustamine – ressursside suurendamine ennetustööks;
- laste ja perede tugiteenuste keskuse arendamine (psühholoog, lapsehoid, perenõustaja, lastekaitse tugivõrgustiku arendamine, koolitused jne);
- erivajadustega laste varajane märkamine, kogukonna ja pedagoogide kaasamine erivajadustega laste märkamisele – tõhustada koostööd erinevate osapooltega (perearst, haridusasutus, pere, noortekeskus);
- päevakeskuse teenuste arendamine – lastehoid;
- kolmanda sektori aktiivsem kaasamine sotsiaaltöö- ja tervishoiuvaldkonnas;
- vastastikuse regulaarse infovahetuse süsteemi loomine riskigruppide varajaseks märkamiseks (lapsed, eakad, riskipered jt), koostöö ametkondadega;
- tervisedenduslike tegevuste toimumine (vajalike mõjurite ja erinevate programmide väljatöötamine ja toetamine, kampaaniate ellu kutsumine, tervisenõukogu moodustamine, terviseprofiili koostamine jm), aktiivne osalemine vastavates üleriigilistes programmides;
- asutuste ja ametkondade koostöö edendamine;
- infotelefon eakatele (koostöös MTÜdega).

Mõõdikud

Näitaja	Seis 2021	Sihtväärtus
Teenuste arv	24	säiliv
Toetuse vajajate (saajate) arv	901	vähenev
Erinevatele sihtrühmale suunatud vajaduspõhiste koolituste/koolitustel osalenute arv		suurenev
Koolitused	13	Suurenev
Koolitusel osalejad	816	suurenev
Kättesaadavate (30 km raadiuses) tervishoiuteenuste arv	18	säiliv
Tervisedenduslike ürituste arv/ üritustel osalenute arv		säiliv
Sotsiaalprogrammide arv	5	säiliv
Töötute arv	222	vähenev
Rahulolu sotsiaalteenuste kättesaadavuse ja kvaliteediga* %	43	suurenev
Rahulolu tugiteenuste kättesaadavuse ja kvaliteediga* %	56	suurenev
Rahulolu perearstiteenuse ja eriarstiabi kättesaadavuse ning kvaliteediga* %	58%	suurenev
Valla MTÜdele, ettevõtetele ja teistele organisatsioonidele delegeeritud sotsiaalteenuste ja tervisedendustegevuste arv	0	5
Ligipääsetavuse parandamiseks (teenused, vaatamisväärsused) tehtud uute investeeringute arv	0	2 investeeringut aastas

* 2022. aastal korraldatud rahuloluküsitluse põhjal 5-palli skaalal hinde 4 või 5 andnute osakaal

3.9. ETTEVÕTLUSKESKKOND

3.9.1. Hetkeolukord ning arengu kitsaskohad ja võimalused

Põltsamaa valda oli majandustegevuse registri andmetel 1.07.2021 seisuga registreeritud 1354 juriidilist isikut (sh MTÜ-d, SA-d). Majanduslikult aktiivseid ettevõtteid oli 706, kellest ligi 40% tegeles põllumajandusega, 12% hulgi- ja jaekaubandusega, 11% ehitusega jne.

Ettevõtlusaktiivsus majanduslikult aktiivsete ettevõtete osas oli 2021. a seisuga 6,9 ettevõtet 100 elaniku kohta ning on püsinud viimaste aastate jooksul stabiilne, kuid jääb alla nii maakonna (7,6) kui ka Eesti (9,7) keskmisele.

Elanike keskmine brutopalk 2022. a seisuga oli 1300 eurot ning on olnud stabiilselt kõrgem maakonna keskmisest (1254 eurot ehk 3,4% kõrgem) ja väiksem Eesti keskmisest (1496 eurot ehk 13% madalam) näitajast.

Valdkonna kitsaskohad:

- ettevõtlike noorte lahkumine piirkonnast;
- tööjõupuudus, klientide vähesus;
- väike töökohtade valik;
- madal palgatase, madal ostujõud;
- uute ettevõtete tulekuks vastuseis ja valmiduse puudumine (planeeringute osas);
- rendipindade (töökohaks, nõupidamisteks jne) vähesus;
- üüripindade puudus, elamufondi võimaluste vähene tutvustamine;
- alajaamade vähene võimsus (päikesepargid jm ettevõtlus);
- seoses Tallinna-Tartu maanteega on raske hinnata mõju ettevõtlusele, kuna mahasõidud muutuvad.

Valdkonna arengueeldused:

- asukoht Kesk-Eestis, hea ligipääsetavus, läbiv Tallinna-Tartu-Võru-Luhamaa maantee;
- viljakad mullad ja tuntud põllumajanduspiirkond;
- mitmekesine tööstus;
- hea elukeskkond (ilus, rahulik, turvaline, head vaba aja veetmise ja sportimisvõimalused jne).

3.9.2. Eesmärgid

- Põltsamaa vallas on mitmekesine ettevõtlus;
- Põltsamaa vald on ettevõtjasõbralik;
- Piirkonna positiivne maine ning tunnus on kasvav.

3.9.3. Tegevused ja mõõdikud

Kitsaskohtade leevendamiseks ja eesmärkide täitmiseks **vajalikud tegevused:**

- ettevõtluse arenguks valmiduse loomine (ettevõtlusalade kaardistamine, planeeringute koostamine);
- andmebaaside loomine/pidev uuendamine ja avalikustamine (ettevõtted, teenused, rendipinnad, vabad maad jne);
- piirkonna ja ettevõtlusvõimaluste aktiivne turundamine;
- ettevõtlust toetava infrastruktuuri arendamine (juurdepääsu- ja kergliiklusteed, muu taristu);
- kaugtöövõimaluste arendamine (erinevad rendipinnad, büroohotell);
- koostöö ja infovahetus ettevõtjatega (ümarlauad, koolitused, teiste ettevõtete ühiskülastused, tunnustusüritused, messid jne);
- ettevõtjate tunnustamissüsteemi loomine: aasta algaja, tegu, sponsor, koostööpartner vms;
- ettevõtlikkus- ja ettevõtlusõppe programmide toetamine haridusasutustes;
- haridusasutuste tegevuse koostööla soodustamine piirkonna tööturu ja tööandjate vajadustega;
- Kesk-Eesti inkubaatori võimaluste kasutamine.

Mõõdikud

Näitaja	Seis 2021	Sihtväärtus
Loodud ettevõtete arv 1000 elaniku kohta	8,08	säiliv
Ettevõtlusega alustavate ettevõtjate nõustamiste arv	26	suurenev
Piirkonna ettevõtjatega ümarlaudade/koolituste/ühiskülastuste arv	0	suurenev
Jõgevamaa kliimakava toetavate projektide arv	0	suurenev
Ettevõtluseks algatatud planeeringud	0	suurenev
Keskmise brutotulu suhe Eesti keskmisesse	87%	suurenev
Rahulolu* ettevõtluskeskkonnaga (rahuloluküsitluse põhjal)	mõõtmata	suurenev
Rahulolu* omavalitsuse tegevusele ettevõtluse toetamisel (rahuloluküsitluse põhjal)	mõõtmata	suurenev

* 2022. aastal korraldatud rahuloluküsitluse põhjal 5-palli skaalal hinde 4 või 5 andnute osakaal

3.10. TURISM

3.10.1. Hetkeolukord ning arengu kitsaskohad ja võimalused

Põltsamaa vald asub külastuspaiga vaatenurgast geograafiliselt väga heas asukohas, Tallinna-Tartu mnt ja Jõgeva-Põltsamaa-Võhma mnt ristumisel. Piirkonna keskuseks on väike ja kaunis Põltsamaa linn, mida turismimaastikul tuntakse **sildade** ja **parkide**, **rooside** ja **veinilinnana**. Samuti on Põltsamaa sümboliks saanud linnus ning ümberringi asuvad mõisad. Uuemad turismiatraktsioonid on Kamari WPark koos kõrgseiklusrajaga ning 2023. aastal valmiv uus Põltsamaa linnuse külastuskeskus koos lossitorniga.

Põltsamaal vallas on 15 majutusk kohta, sh 8 külalistemaja, 5 puhke- ja turismitalu ning 2 külaliskorterit. Söögikohti on vallas 12, nende hulgas 9 kohvikut-restorani, 2 kiirtoidukohta ja 1 publi. Muuseumi tegutseb 3, Põltsamaa valda tutvustab neist Põltsamaa Muuseum. Piirkonna turismiturundusega tegeleb koostöös vallavalitsusega Põltsamaa Vallavara OÜ, kes haldab Põltsamaa muuseumi ja turismiinfopunkti. Põltsamaa vald teed turismialast koostööd Kesk-Eestiga kuuludes samasse DMO-sse (sihtkohaarendusorganisatsiooni, *destination management organization*), Jõgevamaa Arendus ja Ettevõtluskeskuse, Jõgevamaa Koostöökoja ja teiste turismi arengut toetavate organisatsioonidega.

Valdkonna kitsaskohad:

- Põltsamaa piirkonna turismivõimaluste vähenenud kasutus – puudub kompleksne turismitoode, vähe erinevaid tegevusi, mis hoiaks külastajat kinni pikemalt ja soosiks korduvkülastusi, puuduvad suuremad majutuskohad (sh bussitäie majutuseks);
- alafinantseerimine – objektide (nt Põltsamaa linnus, Kuningamäe puhkeala, jõed, mõisad jne) areng takistatud;
- turismiatraktsioonide arendamine toimub n-ö osade kaupa ja ei ole seega jätkusuutlik;
- erinevad kriisid (nt COVID-19, energiakriis) mõjutavad turismisektorit tugevalt ning nõuavad kiiret reageerimist ja kohanemist;
- piirkonnas ei ole piisavalt tegevusi pereturistile (eelkõige väikelastega);
- erivajadustega külastajatele piiratud võimalused turismiteenuste tarbimiseks.

Valdkonna arengueeldused:

- Asukoht Kesk-Eestis, hea ligipääsetavus, läbib Tallinna-Tartu-Võru-Luhamaa maantee;
- kaunis keskkond – roheline, rahulik, turvaline, puhas, ühendavad ja läbivad jõed (Põltsamaa, Pedja, Umbusi jt);
- rikkalik ja väärikas ajalugu, sh Põltsamaa linnus ja ümberringi asuvad mõisad;
- tuntud veinide, rooside ja sildade rohkuse poolest;
- uued tugevad atraktsioonid: Kamari WPark, roosisaar, Põltsamaa linnuse külastuskeskus, Kuningamäe puhkeala, ToreTalu jne;
- Põltsamaa linnuse külastuskeskus on piirkonna turismi arenguvedur.

3.10.2. Eesmärgid

- Elamusest, ajaloost, loodusest ja vabas õhus liikumisest huvitatud külastajal on võimalus veeta vähemalt kaks päeva (koos ööbimisega) piirkonnas ja korduvkülastamiste arv on kasvav;
- toimib aktiivne koostöö ja teenuste arendamine/mitmekesistamine erinevate turismiettevõtjate vahel (infovahetus, ühispaketid, -turundus);
- piirkonna positiivne maine on kasvav;
- elektroonilises meedias on külastajatele suunatud info kättesaadav, ajakohane, atraktiivselt esitatud, pidevalt uuendatud ning kättesaadav vähemalt kolmes keeles;
- turismiatraktsioonidel on parendatud ligipääsu erivajadustega inimestele ning arvestatud nende vajadustega;

- turismihooaeg kestab aasta ringi. Küllastajatele pakutakse atraktiivseid tegevusi nii suve- kui talvehooajal.

3.10.3. Tegevused ja mõõdikud

Kitsaskohtade leevendamiseks ja eesmärkide täitmiseks **vajalikud tegevused:**

- tagada turistide informeeritus:
 - vaadata üle viidastus, vajadusel paigaldada uusi (sh ingliskeelseid) suunavaid viitasid nii asulatesse/objektidele kui maanteede äärde;
 - teha aktiivset turundust, sh osaleda jätkuvalt turismimessidel, koostada turismitrukiseid, turundada internetis, sh sotsiaalmeedias;
 - soodustada piirkonnas valla arengukavast lähtuvat ühtset turismialast koordineerimist;
- soodustada koostööd (turismi)ettevõtjatega nii valdkonnapõhiselt kui -üleselt läbi ühiste turundus- ja arendustegevuste, sh luua ühine ürituste kalender, arendada välja ühispaketid, -marsruudid;
- olemasolevate ja uute objektide arendamine ja võimestamine (sh Põltsamaa linnus, muuseum, jõed ja kallasad, Kamari WPark, Kuningamäe puhkeala, Piiraja tehnikaspordikeskus, mõisad, ujula-spa, aktiivsem öö-elu – publi vms, 100+ kohaga majutus jne).
- ühisturundus ja koostöö Kesk-Eesti DMO-ga (sihtkohaarendusorganisatsiooni, *destination management organization*), Jõgevamaa Arendus- ja Ettevõtluskeskusega, EASi turismiosakonnaga, Jõgevamaa Koostöökojaga jne;
- arendada koostööd kultuurikorraldajate ja vaba aja veetmise võimaluste pakkujatega;
- arendada välja piirkonna tähtsündmus Põltsamaa lossi baasil;
- pöörata uute turismiteenuste väljaarendamisel senisest enam tähelepanu erivajadustega klientide vajadustele.

Mõõdikud

Näitaja	Seis 2021	Sihtväärtus
Rajatud/avatud/uuendatud külastusobjektide arv	4	säiliv
Põltsamaa Muuseumi ja turismiinfopunkti küllastajate arv	7000	suurenev
Põltsamaa lossi sündmuste küllastajate arv	6987	suurenev
Turismimessidel osalemise arv	0	säiliv
Piirkonna ettevõtjatega ümarlaudade/koolituste/ühiskülastuste arv	1	2 aastat
Väljatöötatud ühispaketid ja -pakkumised	2	2 aastat
Ööbimiste arv valla majutusasutustes (sh välituristide osakaal)	9937 (30,4%)	suurenev
Põltsamaa valla elanike rahulolu* Põltsamaa valla maine osas (rahuloluküsitluse põhjal)	46,4	suurenev
Põltsamaa Muuseumi publikatsioonide arv	6	säiliv
Madalhooaja ürituste arv	4	säiliv

* 2022. aastal korraldatud rahuloluküsitluse põhjal 5-palli skaalal hinde 4 või 5 andnute osakaal